

อิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดองค์การ ในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Influence of School Administrator Leadership
through School Culture, School Organization
and Teachers' Works on Student Quality in
Primary Schools under the Office of Basic
Education Commission

คณิต เจียรกลาง*

Kanit Jianklang*

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรารณ**

Wisut Wijitpatcharaporn**

* นิลิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* Ph.D. Candidate, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University

* Email: mrkanitjanklang@gmail.com ,mrmathku@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบของอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ตรวจสอบรูปแบบของอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนผ่านวัฒนธรรมโรงเรียนการจัดการในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เปรียบเทียบรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 296 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 783 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 119 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนผ่านวัฒนธรรมโรงเรียนการจัดการในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครูที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบเชิงระบบเปิดและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียนผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครู และ 3) รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบเชิงระบบเปิด ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบเชิงมนุษยสัมพันธ์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตัวแปรคันกลาง วัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการในโรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were: 1) To build the model of the Influence of school administrator leadership through school culture, school organization, and teachers' works on student quality in primary schools under the Office of Basic Education Commission, 2) To assessment the influence of school administrator leadership through school culture, school organization and teachers' works on student quality in primary schools under the Office of Basic Education Commission, and 3) To compare the model of leadership of school administrators that effect on student quality in primary schools under the Office of Basic Education Commission by school size. The population were 783 teachers from primary schools under the Office of Basic Education Commission in the year 2013. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The data were analyzed, using computer programs, in terms of percentage, mean, standard deviation, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis. The Path Analysis by LISREL was used to examine the influence of school administrator leadership through school culture, school organization, and teachers' works on student quality.

The research results indicated that were: 1) The model of School administrator leadership through school culture, school organization, and teachers' works on student quality is conformed to empirical data, 2) School administrator leadership is the open system model and indirect effect on student quality through school culture and teachers' works, and 3) The model of School administrator leadership that effect on student quality is different way by school size. The small school and the middle school administrator leadership are the open system model, the large school administrator leadership are the human relation model.

Keywords: School Administrator Leadership, Mediated Effects, School Culture, School Organization

บทนำ

การศึกษา คือการสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบการทำงานอาชีพได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญ งอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่ง นอกเหนือ จากความจำเป็น ด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ 5 เป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหาทุก ๆ ด้านของชีวิต (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2550, น. 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติบริหารงานผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจำนวน 185 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42เขต มีโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบกว่าสามหมื่นโรงเรียน ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ภาระหนึ่ง แต่ยังคงพบปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ ปัญหาด้านคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) และผลการทดสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) ของกลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) มีแนวโน้มต่ำลงทุกปี มีเฉพาะโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเทียบเคียงได้เท่ากับค่าเฉลี่ยของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ที่อยู่ในชนบทยังด้อยคุณภาพ (The World Bank อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2553) โรงเรียนจำนวนหนึ่งไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพภายนอก จากการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) โดยการไม่ผ่านส่วนใหญ่เนื่องมาจากนักเรียนมีคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนั้นยังพบปัญหาคุณภาพการศึกษาในมิติต่างๆ เช่น มิติด้านพื้นที่ พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่ำกว่ามากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและภาคเหนือตอนล่าง มิติด้านโรงเรียน พบว่ามีปัญหาด้านคุณภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) ผลการประเมินดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่มีคุณภาพ กระบวนการประกันคุณภาพภายในโดยเฉพาะการประกันคุณภาพด้านผู้เรียนยังไม่เข้มแข็ง และกระบวนการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยเร่งด่วน

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโรงเรียน มีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิผลของโรงเรียนนักวิจัยให้ความสนใจพัฒนารูปแบบเพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและความสำเร็จของผู้เรียนมาอย่างต่อเนื่อง ในระยะแรกมีการศึกษาอิทธิพลทางตรงระหว่างตัวแปรทั้งสอง พบว่าขนาดของอิทธิพลของภาวะผู้นำ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนมีน้อยหรือแทบไม่มีเลย ต่อมานักวิจัยได้ทำการศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำที่มีต่อ คุณภาพผู้เรียนผ่านบุคคลและลักษณะเฉพาะด้านอื่นๆ ของโรงเรียน เช่น มูลฟอร์ดและซิลินส์ (Mulford & Silins, 2003) ทำการศึกษา อิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน (Students' Participation) โดยศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำแบบแบ่งปันปันส่วน(Distributive Leadership) โดยมีตัวแปรคั่นกลางคือ การเรียนรู้ของ

องค์การ (Organizational Learning) และการปฏิบัติงานของครู (Teachers' Work) พบว่าอัตราการมีส่วนร่วมของนักเรียนสูงขึ้นและนักเรียนได้รับความสำเร็จมากขึ้น เป็นการพิสูจน์ว่าอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนมีขนาดอิทธิพลมากขึ้นเมื่อผู้บริหารโรงเรียนใช้อิทธิพลผ่านตัวแปรคั่นกลางอื่นๆ

บทความนี้จะช่วยให้การศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนมีความชัดเจนมากขึ้นในบริบทของสังคมไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนโดยศึกษาเส้นทางอิทธิพลผ่านตัวแปรคั่นกลางสามตัวแปรประกอบด้วยวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการองค์การในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

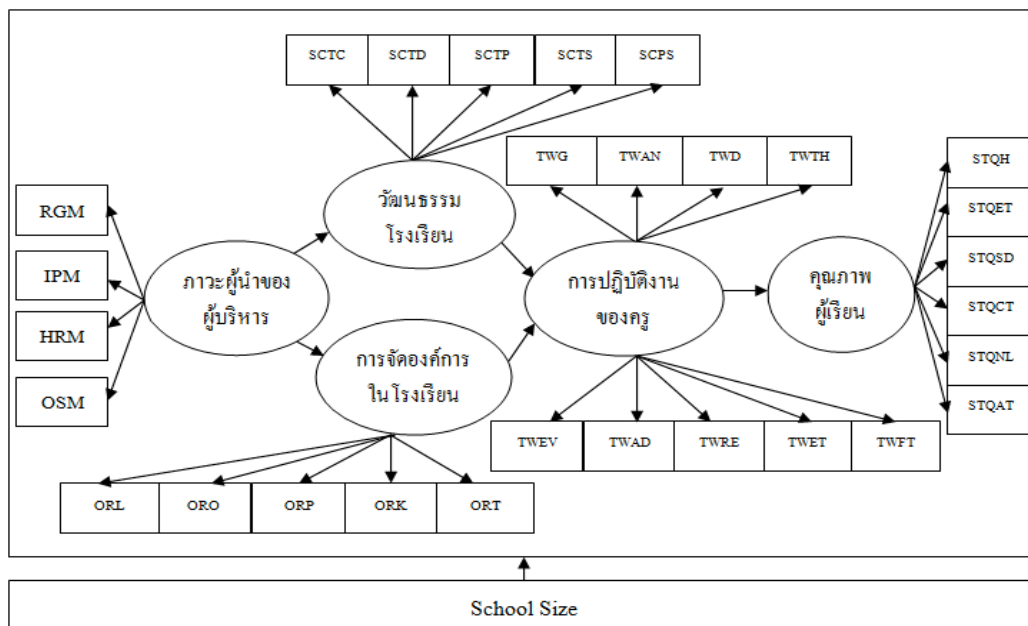
1. เพื่อสร้างรูปแบบอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการองค์การในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการองค์การในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามขนาดของโรงเรียน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในฐานะที่มีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ นักวิจัยได้พัฒนารูปแบบเพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำและความสำเร็จของผู้เรียน มากกว่า 30 ปี Leithwood and Levin, (2005, pp. 201-227) นักวิจัยทำการศึกษารูปแบบการมีอิทธิพลทางตรงระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับความสำเร็จของผู้เรียนมาก่อน การศึกษาส่วนใหญ่พบว่า ขนาดของอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนมีน้อยหรือแทบไม่มีเลยต่อมานักวิจัยสันนิษฐานอย่างน่าเชื่อถือว่าผู้นำที่มีประสิทธิผล ช่วยผู้เรียนได้โดยใช้อิทธิพลผ่านบุคคลอื่นและลักษณะเฉพาะต่างๆ ของแต่ละโรงเรียน Hallinger and Heck, (1998, pp. 157-191) บนพื้นฐานของแนวความเชื่อนี้ นักวิจัยจึงได้เสนอแนะการใช้ตัวแปรคั่นกลางระหว่างภาวะผู้นำและคุณภาพผู้เรียนเรียกว่ารูปแบบ ตัวแปรคั่นกลาง (Mediated-Effects Models) ซึ่งพัฒนาโดย Bossert, et al. (1982, pp. 34-64) ในปลายปี 1980 ในรูปแบบตัวแปรคั่นกลางนี้ ภาวะผู้นำจะไม่มียิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียน แต่จะมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านช่องทางที่มีผลกระทบกับโครงสร้างองค์การของโรงเรียนและวัฒนธรรม มีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่ส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรคั่นกลางเช่น เป้าหมายความสำเร็จการบูรณาการ การปรับตัวและความผูกพันต่อองค์การที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เช่น คุณภาพผู้เรียน การขาดเรียนของนักเรียน เป็นต้น ผลการวิจัยสรุปไว้โดย Pounde, et al. (1995, pp. 564-588) ซึ่งพบว่าภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อ

ประสิทธิผลของโรงเรียนผ่านเป้าหมายความสำเร็จและความผูกพันต่อโรงเรียนซึ่งนำเสนอรูปแบบโดยโบสเสิร์ท (Bossert, et al.1982, pp. 34-64) Hallinger, et al. (1996, pp. 5-44) ได้ทำการวัดผลกระทบของภาวะผู้นำที่มีต่อความสำเร็จของผู้เรียน พบว่าผลการวิจัยสนับสนุนรูปแบบตัวแปรคั่นกลาง โดยพบว่าบทบาทของผู้นำที่สร้างบรรยากาศและโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดีนำไปสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิผล แรงบันดาลใจที่ได้จากการศึกษาเหล่านี้ทำให้แนวคิดและวิธีการที่หลากหลาย ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำโรงเรียน (Heck & Hallinger, 2000, pp. 141-162; Leithwood & Levin, 2005, p. 662)

จากแนวคิดและผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสร้างรูปแบบอิทธิพลภาวะผู้นำที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน โดยผ่านตัวแปรคั่นกลางสามตัวแปร ประกอบด้วยวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการภายในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครูเนื่องจากวัฒนธรรมโรงเรียน (School Culture) เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยนักวิจัยทำการศึกษาและพบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จสูงแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การเสริมสร้างพลังอำนาจและการมีส่วนร่วม ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมไม่เข้มแข็งจะมีความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้เสียน้อย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำไม่น่าพอใจ (Peterson, 2002, p. 3) การจัดการภายในโรงเรียน (School Organization) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารโรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ การจัดการภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียน (Lunenburg & Ornstein, 2004, p. 375) และการปฏิบัติงานของครู (Teacher's Work) เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดองค์ความรู้ต่อผู้เรียน (ปิ่น มาลากุล อ่างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, น. 9) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่องอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการภายในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบไปด้วยตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้

1. ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ภาวะผู้นำแบบบูรณาการ (Integrated Leadership) ประกอบด้วยตัวแบบพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดของไลท์วูดและคณะ (Leithwood, et al., 2006, pp. 201-227) ซึ่งจำแนกเป็นสี่ตัวแบบคือ ตัวแบบเชิงเป้าหมายที่สมเหตุสมผล (Rational Goals Model: RGM) ตัวแบบเชิงกระบวนการ (internal process model: IPM) ตัวแบบเชิงมนุษยสัมพันธ์ (human relations model: HRM) ตัวแบบเชิงระบบเปิด (Open Systems Model: OSM)

2. ตัวแปรคั่นกลาง (Mediating Variables) ประกอบด้วยสามตัวแปร คือ

2.1 วัฒนธรรมโรงเรียน (School Culture) ได้แก่แนวทางการประพฤติปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากค่านิยมความเชื่อ ร่วมกันของบุคคลในโรงเรียน ประกอบด้วยห้าองค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Ohlson (2009, pp. 37- 42) คือ ความร่วมมือของครู (Teacher Collaboration: SCTC) การพัฒนาวิชาชีพ (professional development: SCTD) การมีจุดหมายร่วม (Unity of Purpose: SCTP) การสนับสนุนโรงเรียน (Collegial Support: SCTS) หุ้นส่วนการเรียนรู้ (Learning Partnership: SCPS)

2.2 การจัดองค์การในโรงเรียน (School Organization) ได้แก่ การบริหารจัดการโรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ได้แก่การพัฒนาโรงเรียนให้เพียบพร้อมไปด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ บรรลุผลสำเร็จในระบบการบริหารเชิงคุณภาพประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญห้าประการตามแนวคิดของมาร์ควาร์ดท์ (Marquardt, 2002, p. 23) คือ การเรียนรู้แบบพลวัต (Learning Dynamic: ORL) การปรับเปลี่ยนองค์การ (Organization Transformation: ORO) การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร (People Management: ORP) การบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management: ORK) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Technology Application: ORT)

2.3 การปฏิบัติงานของครู (Teachers' Work) ได้แก่การปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน และงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ได้แก่การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน(TWG) การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล(TWAN) การออกแบบและจัดการเรียนรู้(TWD) การใช้สื่อและเทคโนโลยี(TWTH) การวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย(TWEV) การให้คำแนะนำคำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียน(TWAD) การศึกษา วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้(TWRE) การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี(TWET) การจัดการเรียนการสอนเต็มเวลาเต็มความสามารถ(TWFT)

3. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่คุณภาพผู้เรียน (Student Quality) ได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยคุณลักษณะหกประการ คือ ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ(STQH) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์(STOET) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (STQSD) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล(STOCT) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (STQNL) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต(STOAT)

วิธีการดำเนินงานวิจัย

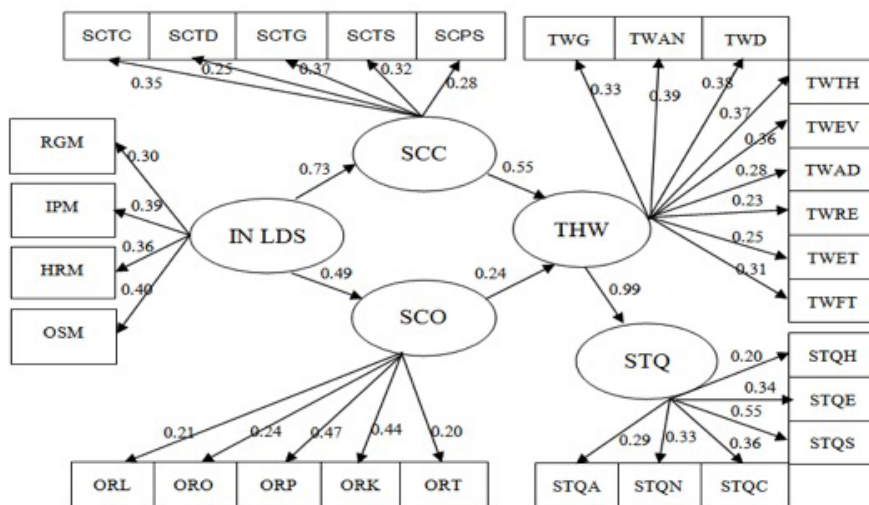
กลุ่มตัวอย่างได้แก่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 296 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 783 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 6 ตอน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน วัฒนธรรมโรงเรียน การจัดองค์การในโรงเรียน การปฏิบัติงานของครู และคุณภาพผู้เรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

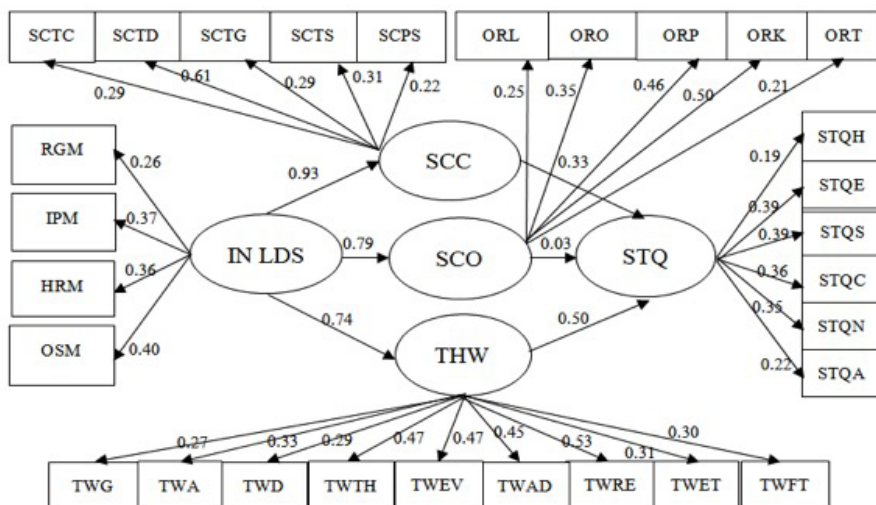
1. สถิติพื้นฐานที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้แก่ ความถี่ และร้อยละ
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้กับตัวแปรในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรและความโค้ง
3. การวิเคราะห์การสร้างรูปแบบอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดองค์การในโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครูที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)
4. การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ วัฒนธรรมโรงเรียน การจัดองค์การในโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครูที่มีอิทธิพล ต่อคุณภาพผู้เรียนตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)
5. การวิเคราะห์ขนาดและเส้นทางอิทธิพลของภาวะผู้นำ วัฒนธรรมโรงเรียน การจัดองค์การในโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครูที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนใช้ การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (Path Analysis)
6. การเปรียบเทียบรูปแบบภาวะผู้นำ และเส้นทางอิทธิพลภาวะผู้นำที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนตามขนาดโรงเรียนใช้วิธีการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (Path Analysis) โดยโปรแกรม LISREL

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

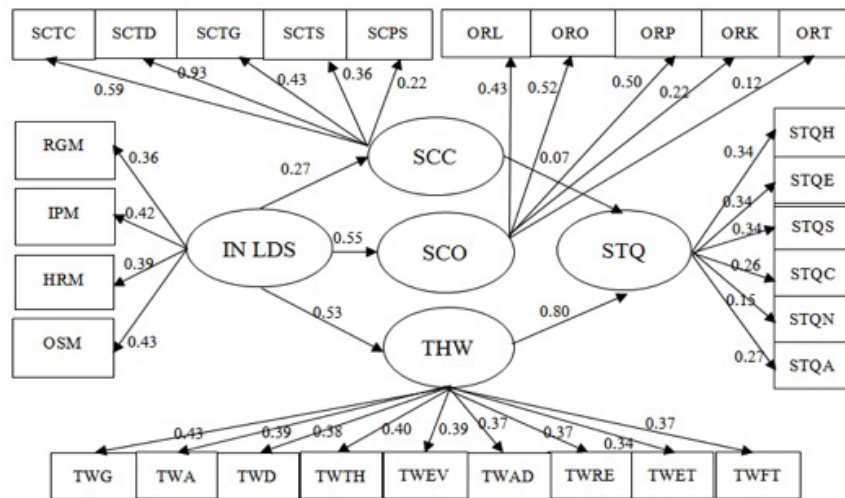
Chi-square=251.15, df= 232, p-value=0.185, RMSEA=0.010

ภาพที่ 2 อิทธิพลภาวะผู้นำแบบบูรณาการของผู้บริหารโรงเรียนผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการองค์การในโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครูที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน

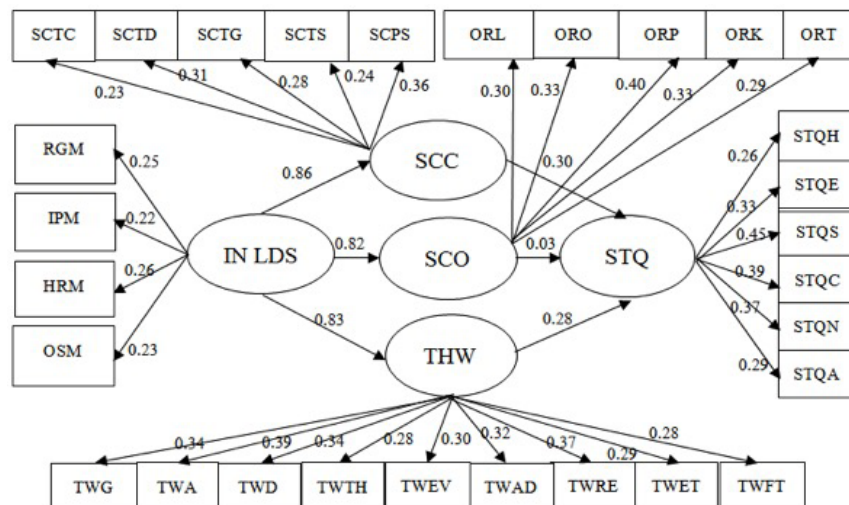
Chi-square=309.26, df= 271, p-value=0.054, RMSEA=0.022

ภาพที่ 3 อิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการองค์การในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ของโรงเรียนขนาดเล็ก

Chi-square=344.79, df= 304, p-value=0.053, RMSEA=0.021

ภาพที่ 4 อิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการองค์การ ในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ของโรงเรียนขนาดกลาง

Chi-square=361.57, df= 322, p-value=0.064, RMSEA=0.026

ภาพที่ 5 อิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดการองค์การ ในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ของโรงเรียนขนาดใหญ่

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบตัวแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนแยกตามขนาดโรงเรียน

ตัวแบบ	ขนาดโรงเรียน					
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
เชิงเป้าหมายที่สมเหตุสมผล	0.26	0.32	0.36	0.47	0.25	0.34
เชิงกระบวนการฝึกงาน	0.37	0.49	0.42	0.59	0.23	0.24
เชิงมนุษยสัมพันธ์	0.36	0.53	0.39	0.59	0.28	0.28
เชิงระบบเปิด	0.40	0.60	0.43	0.73	0.25	0.26

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดองค์การในโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครูที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบเชิงระบบเปิดและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียนผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครู
3. รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียนโดยในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ภาวะผู้นำเป็นแบบเชิงระบบเปิด ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ภาวะผู้นำเป็นแบบเชิงมนุษยสัมพันธ์

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบระบบเปิด มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ต่อคุณภาพผู้เรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครู โดยมีขนาดอิทธิพลรวมเท่ากับ 2.18 (0.73+0.56+0.99) สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรักเกนเคทและคณะ (Bruggencate, et al. 2012, pp. 717-720) ที่ศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีต่อความสำเร็จของผู้เรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน การจัดองค์การในโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครูผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบระบบเปิดมีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบของนักเรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียน ด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนา (Development Orientation) และการปฏิบัติงานของครู (Teacher's Work) ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครูมีส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นองค์การหนึ่งในสังคม ทุกโรงเรียนมีวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง (Marzano, et al., 2005) วัฒนธรรมโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลากรและการเจริญเติบโตระดับมืออาชีพที่จะเกิดขึ้นภายในโรงเรียน และวัฒนธรรมโรงเรียนยังเป็นพื้นฐานสำหรับการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้เกิดผลสำเร็จ (Maher, et al., 2001, pp. 2 - 10) ดังนั้นวัฒนธรรมโรงเรียนในทางบวกจึงมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางสังคมและทางวิชาการ

ของนักเรียน (Squires & Kranyik, 1996, pp. 29 - 32) ส่วนการปฏิบัติงานของครูได้แก่ภาระงานที่ครูต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมีความเจริญงอกงามทุกด้าน งานของครูจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างยิ่ง เห็นได้จากพระราชโองราชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ผนาคารใหม่สวนอัมพร วันพุธที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ความตอนหนึ่งว่า “อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคนซึ่งได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้านจึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, น. 16-17) ปิ่น มาลากุล (อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, น. 9) กล่าวว่าครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการศึกษาเพราะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและโลก นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการสร้างบัณฑิตอย่างมาก บัณฑิตจะมีความคิดที่ดีมีวิธีการวิเคราะห์อย่างถูกต้องและมีระเบียบในการปฏิบัติงานตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพเชิงวิชาการ เชิงวิชาชีพซึ่งควรได้รับการปลูกฝังอบรมจากครูผู้สอนและบุคลิกภาพของครูย่อมส่งผลไปสู่วัฒนธรรมาภรณ์ที่ตนตั้งค่านึกว่า “อยากรู้ว่าตัวครูเป็นฉันใดจึงดูได้จากศิษย์ที่สอนมา”

วัฒนธรรมโรงเรียนมีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของแทกเกอร์และแมกอีเนอเนย์ (Thacker & McInerney, 1992) ทำการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมโรงเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยกำหนดองค์ประกอบห้าด้านที่เป็น วัฒนธรรมโรงเรียนได้แก่ การระบุพันธกิจใหม่ (New Missionstatement) การกำหนดเป้าหมายที่ยึดผลลัพธ์จากตัวนักเรียน (Goals Based on Outcomes for Students) การมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับเป้าหมาย (Curriculum Alignment Corresponding with Those Goals) การพัฒนาอาจารย์ (StaffDevelopment) และ การจัดระดับการตัดสินใจ (Building Leveldecision-Making) ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีวัฒนธรรมโรงเรียนทั้งห้าประการดังกล่าว สามารถลดจำนวนนักเรียนตกซ้ำชั้นลงได้ถึง 10 เปอร์เซ็นต์ และโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมโรงเรียนด้านมีพันธกิจชัดเจน มีวิสัยทัศน์ร่วมและมีเป้าหมายโรงเรียนแน่นอน สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ดีลและปีเตอร์สัน (Deal & Peterson, 1999) กล่าวว่าโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จสูง แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน การเพิ่มศักยภาพของครู และความผูกพันต่อโรงเรียน การพัฒนาวิชาชีพของครู การมีจุดหมายร่วม การสนับสนุนโรงเรียนและหุ้นส่วนการเรียนรู้ ล้วนเป็นองค์ประกอบวัฒนธรรมที่สำคัญต่อโรงเรียนอย่างยิ่ง

การปฏิบัติงานของครู เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.99 กล่าวได้ว่าการปฏิบัติงานของครู ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนและงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความสำคัญต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างยิ่งเพราะการสอนของครูส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน มีคุณภาพครบถ้วนตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2507 อ้างในคุรุบ้านนอกดอทคอม, 2551, น. 3) ที่อธิบายไว้ว่าครูกับนักเรียนเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกันมากที่สุด ในอดีตยกย่องให้ครูเป็นบิดาคนที่สองของศิษย์ ผู้ปกครองเมื่อส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนก็ฝากความหวังไว้กับครู

กล่าวคือมอบภาระต่าง ๆ ในการอบรมดูแล ลูกหลานของตนให้แก่ครู ดังนั้น ครูจึงควรปฏิบัติหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ที่สุดและควรสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและศิษย์ให้แน่นแฟ้น ให้ศิษย์มีความรู้สึกพึงใจตลอดไป และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, น. 9) กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติหน้าที่ครูจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์กิจกรรม และการทำงานอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งทางกาย จิตใจหรือทางอารมณ์สังคมและทางสติปัญญาซึ่งรวมไปถึงพัฒนาการทางจิตวิญญาณด้วย

จากแนวคิดของนักวิชาการและขนาดอิทธิพลของการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในระดับสูงเป็นสิ่งยืนยันได้อย่างดีว่าการปฏิบัติงานของครูมีความสำคัญอย่างมากต่อคุณภาพผู้เรียน ในการเปรียบเทียบรูปแบบอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ตามความแตกต่างของขนาดโรงเรียน จากการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่เหมือนกันคือตัวแบบเชิงระบบเปิด ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวแบบเชิงมนุษยสัมพันธ์ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปริมาณของงานที่แตกต่างกันตามจำนวนนักเรียน กล่าวคืออัตราครูต่อนักเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน จะมีครูได้ไม่เกิน 7 คน รวมผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางที่มีนักเรียนไม่เกิน 359 คน และเป็นโรงเรียนประถมศึกษาปกติคือไม่เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จะมีครูได้ระหว่าง 9-12 คน ยิ่งนักเรียนลดลงก็ทำให้จำนวนครูลดลงด้วย ทำให้โรงเรียนทั้งสองขนาดนี้เป็นโรงเรียนที่มีครูไม่ครบกับจำนวนชั้นเรียน หรือแม้มีครบชั้นเรียนก็จะประสบปัญหาอีกประการหนึ่งคือ มีครูไม่ครบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เมื่อพิจารณาตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี หรือ นโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีงบประมาณ 2555 (ตุลาคม 2555-30 กันยายน 2556) พบว่า ผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษาได้รับเงินอุดหนุนรายหัว จำนวน 1,700 บาทต่อคนต่อปี ระดับประถมศึกษาได้คนละ 1,900 บาทต่อคนต่อปี และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้คนละ 3,500 บาท ต่อคนต่อปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการศึกษาที่น้อยมาก โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน และโรงเรียนขนาดกลางที่มีนักเรียนไม่เกิน 359 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ก็จะได้รับงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพจากข้อมูลความขาดแคลนดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางจะพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องแสดงภาวะผู้นำแบบเชิงระบบเปิดผู้บริหารโรงเรียนต้องสร้างวัฒนธรรมและกระบวนการการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมและสภาพการทำงานให้เอื้อต่อการทำงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกโรงเรียนเช่น วัด องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล และโรงเรียนอื่นๆ เป็นต้น เพื่อแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน การไปเยี่ยมเยียนโรงเรียนอื่นๆรวมทั้งเข้าร่วมสัมมนา เพื่อให้ได้แนวคิดใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนสร้างความสัมพันธ์ที่กว้างขวางมากขึ้นกับบริบทรอบๆโรงเรียนเช่น ติดต่อกับกรรมการสถานศึกษา และกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาอยู่เสมอ เพื่อหาวิธีการและหาทางทำให้บุคคลสำคัญภายนอก รวมทั้งให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ยอมรับการตัดสินใจและให้การสนับสนุนโรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆประชาสัมพันธ์เพื่อให้มั่นใจว่าโรงเรียนจะมีชื่อเสียง ได้รับการยอมรับและมีจำนวน

นักเรียนเพิ่มขึ้น ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบเชิงมนุษยสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน ผ่านวัฒนธรรมโรงเรียนและการปฏิบัติงานของครู ข้อค้นพบดังกล่าวอาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นโรงเรียนที่มีความสมบูรณ์ มีนักเรียนจำนวนมาก มีงบประมาณเพียงพอ มีครูปฏิบัติการสอนและครูพิเศษตามเกณฑ์ที่กำหนดการปฏิบัติงานกับคนจำนวนมากผู้บริหารจึงต้องใช้มนุษยสัมพันธ์สูงเพื่อให้งานดำเนินไปตามแผนที่กำหนดไว้โดยผู้บริหารต้องรู้จักการกระตุ้นทางปัญญา การให้คำแนะนำครูรายบุคคล การเป็นแบบอย่างที่ดี การพัฒนาความรู้ทักษะของครูและบุคลากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ตัวแบบเชิงมนุษยสัมพันธ์จึงเหมาะสมกับผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปสรุปได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรนำคุณลักษณะของตัวแบบเชิงระบบเปิดไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนคุณลักษณะของผู้บริหารตามตัวแบบเชิงระบบเปิด ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมและกระบวนการการมีส่วนร่วมในการทำงาน ส่งเสริมให้ครูทำการทดลอง วิจัยทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่าโรงเรียนจะมีชื่อเสียง ได้รับการยอมรับจากชุมชน จัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้น่าดู น่าอยู่ นำทำงานคิดค้นหาวิธีการที่ทำให้บุคคลสำคัญภายนอกโรงเรียนยอมรับการตัดสินใจของโรงเรียนและให้การสนับสนุนใช้ความพยายามเพื่อให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียน ไปเยี่ยมโรงเรียนอื่นๆ เข้าร่วมสัมมนาเพื่อให้ได้แนวคิดใหม่ๆ มาประยุกต์ ใช้ในโรงเรียน ติดต่อกับกรรมการสถานศึกษา และกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการประสานงานและแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรร่วมมือกับครู ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสร้างวัฒนธรรมที่เข้มแข็งให้กับโรงเรียน เช่น การส่งเสริมบรรยากาศที่มีความไว้วางใจและความยอมรับนับถือในโรงเรียน ทำให้ครูทุกคนมีความไว้วางใจและยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ยินดีและเต็มใจให้ความช่วยเหลือกันในการทำงาน ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สร้างขวัญกำลังใจให้ครูเพื่อให้ครูปฏิบัติงานเต็มความรู้ เต็มเวลาและเต็มความสามารถ ส่งผลต่อภารกิจของโรงเรียนโดยเฉพาะภารกิจการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

3. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางควรพัฒนาการจัดองค์การในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้มีกรเรียนรู้ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันเป็นเครือข่าย ทำประโยชน์ร่วมกันเพื่อสังคมและชุมชน ส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนจุดแข็งของตนเองกับครูคนอื่นๆ โดยการให้ครูแต่ละคนได้แสดงบทบาทการนำ และการร่วมกันเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้โอกาสครูใน

การสร้างสรรคผลงานเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ ให้มีความก้าวหน้าประสบความสำเร็จ มีโอกาสที่จะเติบโตเป็นมืออาชีพและได้รับการยอมรับ ครูจะกลายเป็นคนที่มีความสามารถและยินดีที่จะเรียนรู้เพื่อประสบการณ์ในอนาคตนำไปสู่การเติบโตอย่างต่อเนื่องเมื่อครูมีความเชื่อมั่นและรู้สึกรู้ว่ามีก้าวหน้า การเรียนการสอนจะได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้มีคุณภาพ ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียน

4. ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ภาวะผู้นำส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพโดยเฉพาะส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพราะสื่อและเทคโนโลยีเป็นอุปกรณ์การเรียนสมัยใหม่ ซึ่งหากครูนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน จะช่วยกระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียน ให้มีความต้องการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลที่มีอยู่อย่างหลากหลายโดยเฉพาะการค้นคว้าองค์ความรู้จากอินเทอร์เน็ต และสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้บริหารควรดำเนินการคือการส่งเสริมให้ครูทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพราะการวิจัยจะช่วยให้ครูรู้จักธรรมชาติของผู้เรียน เนื้อหาวิชา ตลอดจนวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัย กำหนดเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดเป็นนโยบายในการคัดเลือกและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนที่มีอยู่ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นผู้บริหารยุคใหม่ที่มีวิสัยทัศน์ เป็นนักผู้บริหารเชิงระบบเปิด เน้นพฤติกรรมกาปฏิบัติงานที่สร้างวัฒนธรรมและกระบวนการมีส่วนร่วมของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมและสภาพการทำงานที่มีการยอมรับนับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกันสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะแหล่งทรัพยากรที่สำคัญสำหรับการสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอยู่ในชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ที่กว้างขวางมากขึ้นกับบริบทรอบๆ โรงเรียน จะทำให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือที่ดี สามารถระดมทรัพยากรสำหรับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรกำหนดนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม เพราะโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนบุคลากรครู การสร้างวัฒนธรรมในโรงเรียนให้ครูร่วมมือกันทำงานอย่างสร้างสรรค์ เสียสละเห็นแก่ประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ให้โอกาสครูในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และสร้างวัฒนธรรมหุ้นส่วนการเรียนรู้ซึ่งได้แก่การร่วมมือกันระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียนในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3. ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรนำรูปแบบภาวะผู้นำที่สร้างขึ้นรวมทั้งผลการวิจัย ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุเป้าหมายโดยผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงระบบเปิดพัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 ด้านวัฒนธรรมโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพ การมีส่วนร่วมของครูรวมทั้งการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในลักษณะหุ้นส่วนการเรียนรู้

3.2 ด้านการจัดองค์การในโรงเรียน ควรให้ความสำคัญด้าน การเพิ่มขีดความสามารถ

ของบุคลากรการบริหารจัดการความรู้ และการปรับเปลี่ยนองค์การ

3.3 ด้านการปฏิบัติงานของครู ควรให้ความสำคัญกับการศึกษา วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้การใช้สื่อและเทคโนโลยี วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3.4 ด้านคุณภาพผู้เรียนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมผู้เรียนให้มีมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ความสามารถในการคิด รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ตัวแปรคั่นกลางอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแปรคั่นกลางแต่ละตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน

2. ควรมีการศึกษาด้านอิทธิพลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ภาวะผู้นำแบบอื่นๆ เพื่อค้นหาประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ อันจะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่หลากหลายยิ่งขึ้น

3. ควรทำการวิจัยเชิงทดลอง พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารหรือผู้เข้าสู่วิชาชีพการบริหารการศึกษาด้วยภาวะผู้นำแบบบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

- ครูบ้านนอกดอทคอม. (2551). *หน้าที่และความรับผิดชอบของครู*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2557, จาก <http://www.kroobannok.com/2603>.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2550). *การศึกษาคือปัจจัยที่ 5 ของชีวิต*. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2555, จาก <http://www.amazonaws.com/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครู*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- . (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- . (2556). *แผนปฏิบัติการ ปีงบประมาณ 2556*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *คู่มือครูพระราโชวาทในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานแก่บัณฑิตวิทยาลัยครูทั่วประเทศ พุทธศักราช 2526 เฉลิมพระเกียรติในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ 55 พรรษา*. กรุงเทพฯ: เอส เอ็มเซอร์คิทเพรส.
- Bossert, et al. (1982). The instructional management role of the principal. *Educational Administration Quarterly*, 18(3), 34-64.
- Bruggencate, G. T. H., Luyten., J. S., & Slegers, P. (2012). Modeling the Influence of School Leaders on Student Achievement :How Can School Leaders Make a Difference?. *Educational Administration Quarterly*, 48, 699-732.
- Deal, J & Peterson, A (1990). *The Principal's Role in Shaping School Cultures*. Washington, DC: US Department of Education.
- Hallinger, P. & Heck, R. H. (1998). Exploring the principal's contribution to school effectiveness: 1980-1995. *School Effectiveness and School Improvement*, 9, 157-191.
- Hallinger, P., Bickman, L. & Davis, K. (1996). School context, principal leadership and student reading achievement. *Elementary School Journal*, 96, 527-549.
- Heck, R. H., & Hallinger, P. (2000). Next generation methods for the study of leadership and school improvement. *Educational Administration Abstracts*, 35, 141-162.
- Leithwood, K., Day, C., Sammons, P., Harris, A., & Hopkins, D. (2006). *Successful school leadership: What it is and how it influences student learning* (Research Report 800). London, UK: Department for Education.
- Leithwood, K., & Levin., B. (2005). *Understanding leadership effects on pupil learning*. Toronto: Paper prepared for the UK Department of Skills and Education.
- Lunenburg, F. & Ornstein, A. (2004). *Educational Administration: Concepts*

- and Practices* (4th ed.). Belmont: Wadsworth/Thompson Learning.
- Marquardt, M. J. (2002). *Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement and Global Success*. New York: McGraw-Hill.
- Marzano, R. J., Waters, T., & McNulty, B. A. (2005). *School leadership that works: From research to results*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Maher, M. C., Lucas, S. E., & Valentine, J. W. (2001). A model for understanding the influence of principal leadership upon teacher empowerment as mediated by school culture. *Paper presented at the meeting of the American Educational Research Association*, Seattle, WA.
- Mulford, B., & Silins. H., (2003). Leadership for organisational learning and improved student outcomes – What do we know?. *Cambridge Journal of Education*, 33(2), 175-195.
- Ohlson, M. (2009). Examining Instructional Leadership: A Study of School Culture and Teacher Quality Characteristics Influencing Student Outcomes. *Florida Journal of Educational Administration & Policy*. 2(2), 102-113.
- Peterson, K.D. (2002). Positive or Negative. *Journal of Staff Development*, 23, 3.
- Pounder, D. G., Ogawa, R. T. & Adams, E. A. (1995). Leadership as an organization-wide phenomena: Its impact on school performance. *Educational Administration Quarterly*, 31, 564-588.
- Squires, A. & Kranyik, P. (1996). The Comer program: Changing school culture. *Educational Leadership*, 53(4), 29-32.
- Thacke, J & McInerney, C (1992). Changing Academic Culture To Improve Student Achievement in the Elementary Schools. *ERS SPECTRUM*, 10(4), 18-23.